

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, dana 21.maja 2021. godine
Ref.br.:RK1778/21

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI109/20

Podnosilac

Hamzi dhe Daim Kaloshi

**Ocena ustavnosti
presude Vrhovnog suda Republike Kosovo,
Rev. br. 122/2018, od 28. oktobra 2019. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Arta Rama-Hajrizi, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Bekim Sejdiu, sudija
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Gresa Caka-Nimani, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija i
Nexhmi Rexhepi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev su podneli Hamzi Kaloshi i Daim Kaloshi iz opštine Elez Han, koje zastupa advokat Zaim Istrefi iz Prištine (u daljem tekstu: podnosioci zahteva).

Osporena odluka

2. Podnosioci zahteva osporavaju presudu [Rev. br. 122/2018] od 28. oktobra 2019. godine Vrhovnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Vrhovni sud), u vezi sa presudom [Ac. br. 1841/2013] Apelacionog suda Kosova (u daljem tekstu: Apelacioni sud).
3. Podnosioci zahteva su osporenu presudu primili 4. maja 2020. godine.

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar je ocena ustavnosti osporene presude, kojom se navodi da su podnosiocima zahteva povređena osnovna prava i slobode zagarantovane članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] i 54. [Sudska zaštita prava] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav) i članom 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP).

Pravni osnov

5. Zahtev je zasnovan na stavovima 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. (Procesuiranje podnesaka) i 47. (Individualni zahtevi) Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32 (Podnošenje podnesaka i odgovora) Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Sudom

6. Dana 8. jula 2020. godine, podnosioci su podneli svoj zahtev Sudu.
7. Dana 21. jula 2020. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Safeta Hoxhu za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Selvete Gërxhaliu-Krasniqi (predsedavajuća), Bajram Ljatifi i Radomir Laban (članovi).
8. Dana 29. jula 2020. godine, Sud je obavestio podnosiocima zahteva i kopiju zahteva dostavio Vrhovnom sudu.
9. Istog dana, Sud je tražio od Osnovnog suda u Uroševcu, ogranak u Kačaniku, (u daljem tekstu: Osnovni sud), da podnesu povratnicu, koja dokazuje kada su podnosioci zahteva primili osporenu presudu Vrhovnog suda.
10. Dana 17. avgusta 2020. godine, Osnovni sud je podneo Sudu povratnicu, koja dokazuje da su podnosioci zahteva primili osporenu presudu 4. maja 2020. godine.
11. Dana 5. maja 2021. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu o neprihvatljivosti zahteva.

Pregled činjenica

12. Dana 4. marta 2008. godine, na autoputu Priština-Uroševac, u selu Jerli Prelez, nastala je saobraćajna nesreća u kojoj je E.K. zadobila teške telesne povrede (maćeha podnosilaca zahteva), koja je preminula od ovih povreda na mestu događaja. Vozilom „Džip Suzuki“, u kojem je bila pokojna E.K., upravljao je podnosilac zahteva Hamzi Kaloshi, koje je udarilo drugo vozilo tipa Audi D2, zato što nije prilagodilo brzinu vozila uslovima na putu. U nesreći je učestvovalo još jedno vozilo „Pickup“, koje je izašlo s puta, ne vodeći računa da ometa kretanje drugih vozila. Shodno tome, podnosilac zahteva Hamzi Kaloshi je zadobio telesne povrede, dok se za oba podnosioca zahteva smatra da su pretrpeli duševnu bol zbog smrti njihove maćeha.
13. Dana 15. oktobra 2008. godine, podnosioci zahteva, kao i S.Th. i Xh.B. (sestre sa očeve strane podnosilaca zahteva), podneli su tužbu protiv odgovornih za izazivanje nesreće, odnosno protiv osiguravajućeg društva „Insig“, u kojem je bilo osigurano vozilo Audi D2, i Kosovskog biroa osiguranja vezano za odgovornost lica N.N., u vezi sa propustima koje je načinilo vozilo „Pickup“. Isti su tražili da se obavežu tuženi da nadoknade štetu na ime (i) duševne boli za decu pokojne u ukupnom iznosu od 28.000 € i na ime (ii) materijalnih troškova za sahranu i podizanje spomenika u ukupnom iznosu od 31.000 €, sve to sa zakonskom kamatom koju plaćaju banke na štedne uloge oročene preko 12 meseci, počev od 4. marta 2008. godine do konačne isplate, kao i troškove parničnog postupka u roku od 15 dana od pravnosnažnosti presude pod pretnjom prinudnog izvršenja.
14. Neodređenog datuma, kompanija „Insig“ u svojstvu prvog tuženog podnosi odgovor na tužbu, smatrajući da najveći deo odgovornosti za ovu nesreću snosi Kosovski biro osiguranja, jer je nesreća nastala propustima vozila Pickup kojim je upravljalo lice N.N. za šta odgovornost snosi drugi tuženi, odnosno Kosovski biro osiguranja. Takođe, kompanija „Insig“ je osporila iznos tužbenog zahteva, navodeći da su potraženi iznosi visoki i da nisu u skladu sa uslovima koje primenjuju osiguravajuća društva i sudska praksa.
15. Neodređenog datuma, drugi tuženi, odnosno Kosovski biro osiguranja, podneo je odgovor na tužbu, u celosti osporavajući tužbeni zahtev u pogledu osnova i visine, jer prema izveštaju istražnog policajca koji opisuje nesreću, nigde nije dokazano učešće osobe N.N. u nesreći, međutim, izričito se navodi da je do nesreće došlo kada je vozilo „Audi D2“, kojim je upravljao A.B., jer isti nije prilagodilo brzinu kretanja uslovima puta, udarilo vozilo „Džip Suzuki“, kojim je upravljao podnosilac zahteva Hamzi Kaloshi, shodno tome, neodrživi su navodi kompanije „Insig“ da je i lice N.N. doprinelo saobraćajnoj nesreći, jer nije bilo kontakt tačke između osobe N.N. i vozila koja su učestvovala u ovoj nesreći.
16. Dana 19. marta 2013. godine, Osnovni sud je, presudom [C. br. 168/12], (i) delimično usvojio, kao osnovan, tužbeni zahtev podnosilaca zahteva i S.Th i Xh.B. (sestre sa očeve strane podnosilaca zahteva), i obavezao tužene, osiguravajuće društvo "Insig" i Kosovski biro osiguranja, da im zajednički nadoknade nematerijalnu i materijalnu štetu pretrpljenu usled povreda nastalih u saobraćajnoj nesreći i to: I/a nematerijalnu štetu za duševnu bol zbog smrti člana porodice majke-maćeha i to: Hamzi Kaloshiju za smrt maćeha iznos od

5.000 €; Daimu Kaloshiju za smrt maćehe iznos od 5.000 €; S.Th. za smrt majke iznos od 6.000 €, Xh.B. za smrt majke iznos od 6.000 €; I/b za materijalnu štetu na ime materijalnih troškova podnosiocu zahtevu Hamzi Kaloshiju da nadoknadi: za troškove sahrane iznos od 1.500 €; za podizanje spomenika iznos od 1.000 €; ukupno Ia + Ib iznos od 24.500 € sa kamatom kao za štedne uloge u bankama počev od 29. aprila 2009. godine; (iii) odbio je, kao neosnovan, drugi deo tužbenog zahteva za presuđene iznose za tužioca Hamzi Kaloshija u iznosu od 1000 € i Daima Kaloshija u iznosu od 1000 €; (iv) obavezao je tužene da tužiocima plate troškove parničnog postupka u iznosu od 2.056.00 € u roku od 15 dana od dana prijema presude, pod pretnjom prinudnog izvršenja.

17. Na gore navedenu presudu, u zakonskom roku, odvojeno su uložili žalbu prvi tuženi - osiguravajuće društvo "Insig" i drugi tuženi – Kosovski biro osiguranja, i to: (i) zbog bitne povrede parničnog postupka; (ii) pogrešnog i nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja; i (iii) pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da Apelacioni sud usvoji njihove žalbe i preinači sudsku odluku ili da predmet vrati na preispitivanje i presuđivanje.
18. Dana 13. februara 2018. godine, Apelacioni sud je, presudom [Ac. br. 1841/2013]: (i) delimično usvojio žalbe prvog tuženog- osiguravajućeg društva "Insig" i drugog tuženog-Kosovskog biroa osiguranja i preinačio presudu Osnovnog suda u tački I (jedan) izreke u delu tužbenog zahteva podnosilaca zahteva Hamzi Kaloshi i Daim Kaloshi u vezi sa nematerijalnom štetom i to za smrt maćehe, tako da je presudio na sledeći način: odbio je, kao neosnovan, njihov tužbeni zahtev, kojim su tražili da se obavežu tuženi da im na ime nematerijalne štete za duševnu bol za smrt člana porodice-maćehe plate ukupan iznos za oba tužioca (podnosiocima zahteva) iznos od 10.000 €; (ii) odbio je, kao neosnovane, žalbe prvog tuženog – osiguravajućeg društva "Insig" i drugog tuženog- Kosovskog biroa osiguranja u tački I (jedan) izreke u drugom delu tužbenog zahteva tužilaca S.Th. i Xh.B., što se tiče nematerijalne štete za duševnu bol za smrt člana porodice-majke, kao i na ime materijalne štete za tužioca Hamzi Kaloshija za troškove sahrane i podizanja spomenika, kao i tačku IV (četiri) izreke za troškove postupka, tako da se u ovom delu presuda Osnovnog suda potvrđuje.
19. Neodređenog datuma, podnosioci zahteva i drugi tuženi – Kosovski biro osiguranja su podneli zahtev za reviziju, osporavajući presudu Apelacionog suda zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz člana 182. Zakona o parničnom postupku (u daljem tekstu: ZPP) i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom sa se ponište presude nižestepenih sudova i predmet vrati prvostepenom sudu na presuđivanje.
20. Dana 28. oktobra 2019. godine, Vrhovni sud Kosova je (u daljem tekstu: Vrhovni sud) odbio, kao neosnovanu, reviziju podnosilaca zahteva i drugog tuženog-Kosovskog biroa osiguranja, izjavljenu na presudu Apelacionog suda [Ac. br. 1841/2013] od 13. februara 2018. godine.

Navodi podnosilaca

21. Podnosioci zahteva prvo navode da su im osporenim presudom povređena osnovna prava i slobode zagarrantovane članovima 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] i 54. [Sudska zaštita prava] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav) i članom 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP).
22. Oni dalje navode da su se gore navedene povrede dogodile kada im je uskraćeno pravo na pravično suđenje, koji su u saobraćajnoj nesreći pretrpeli veliku duševnu bol zbog smrti svoje maćehe, jer su isti živeli od ranog detinjstva u istoj porodičnoj zajednici od kada su ostali bez svoje biološke majke, međutim, maćehu su smatrali majkom. Stoga je odbijanje tužbenog zahteva od strane redovnih sudova u suprotnosti sa zakonskim odredbama i njima je naneta nepopravljiva šteta krivicom suprotnih strana.
23. Podnosioci zahteva dalje ističu da se ne mogu složiti sa obrazloženjem odluka Apelacionog suda i Vrhovnog suda, koji nisu pružili uverljive razloge zbog kojih su preinačili odluku Osnovnog suda, kada su se sve instance redovnog pravosuđa zasnovala na članu 201, stav 1, ZOO-a, ali su različito tumačili, dakle, Osnovni sud je tačno tumačio zakonske odredbe, dok su tumačenja Apelacionog suda i Vrhovnog suda bila nepravilna.
24. Konačno, podnosioci zahteva ističu da su svesni da nije obaveza Ustavnog suda da razmatra da li je Vrhovni sud, ili Apelacioni sud, tačno tumačio primenjiv zakon ili ne (zakonitosti presuda), međutim, u ovom slučaju, obe instance su im svojim proizvoljnim presudama povredili individualne prava i slobode zagarrantovane Ustavom, odnosno članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a.
25. Na kraju, podnosioci zahteva traže da se zahtev (i) proglasi prihvatljivim; (ii) da se utvrdi da je došlo do povrede člana 31. (Pravo na pravično i nepristrasno suđenje) u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLJP-a i člana 54. (Sudska zaštita prava) Ustava; (iii) da se proglase ništavim presuda Apelacionog suda [AC. br. 1841/13] usvojena 13. februara 2018. godine i presuda Vrhovnog suda Kosova [Rev. br. 122/18] usvojena 28. oktobra 2019. godine; (iv) da ostanu na snazi presuda [C. br. 168/12] od 19. marta 2013. godine Osnovnog suda u Uroševcu – ogranak u Kačaniku, kojom je delimično usvojen tužbeni zahtev podnosilaca zahteva, obavezujući osiguravajuće društvo "Insig" u Prištini i Kosovski biro osiguranja (KBO) u Prištini da im zajednički nadoknade nematerijalnu i materijalnu štetu pretrpljenu usled povreda nastalih u saobraćajnoj nesreći [...].

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

Ustav Republike Kosovo

[...]

Poglavlje II Prava i osnovne slobode

[...]

Član 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

1. *Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.*
[...]

Evropska konvencija o ljudskim pravima

Deo I Prava i slobode

Član 6 (Pravo na pravično suđenje)

1. *Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. Presuda se izriče javno, ali se novinari i javnost mogu isključiti s čitavog ili jednog dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, kada to nalažu interesi maloletnika ili zaštite privatnog života strana u sporu, ili kada to sud smatra izričito neophodnim zato što bi u posebnim okolnostima publicitet mogao naneti štetu interesima pravde.*
[...]

ZAKON BR. 29/78 O OBLIGACIONIM ODNOSIMA IZ 1978

Lica koja imaju pravo na novčanu naknadu u slučaju smrti ili teškog invaliditeta Član 201

U slučaju smrti nekog lica, sud može dosuditi članovima njegove uže porodice (bračni drug, deca i roditelj) pravičnu novčanu naknadu za njihove duševne bolove. Takva naknada može se dosuditi i braći i sestrama ako je između njih i umrlog postojala trajnija zajednica života. U slučaju naročito teškog invaliditeta nekog lica, sud može dosuditi njegovom bračnom drugu, deci i roditeljima pravičnu novčanu naknadu za njihove duševne bolove.

Naknada iz st. 1 i 3 ovog člana može se dosuditi i vanbračnom drugu, ako je između njega i umrlog, odnosno povređenog, postojala trajnija zajednica života.

ZAKON BR. 03/L-006 O PARNIČNOM POSTUPKU

Član 182

182.1 Osnovno kršenje odredbi parničnog postupka postoji ukoliko sud tokom postupka nije primenjivao ili je primenjivao na nepravilan način neku odredbu ovog zakona, a ova je imala ili mogla da ima uticaj na donošenje zakonite i pravedne presude.

182.2 Suštinsko kršenje odredbi parničnog postupka postoji uvek:

a) ukoliko se sud sastavljen ne po odredbama ili u donošenju presude učestvovao sudija koji nije učestvovao na glavnoj raspravi;

b) ukoliko je odlučeno o zahtevu koji ne spada pod sudsku jurisdikciju;

c) ukoliko je u donošenju presude učestvovao sudija koji se prema zakonu treba izuzeti , odnosno sudskom odlukom je bio izuzet ili prilikom donošenja odluke je učestvovalo lice koji nema svojstvo sudije;

d) ukoliko je sud prema prigovoru stranke pogrešno odlučio da je stvarno nadležan; e) ukoliko je odlučeno o zahtevu prema podignutoj tužbi nakon zakonom predviđenog roka;

f) ukoliko je sud odlučio o tužbenom zahtevu za koji je stvarne nadležnosti najviši sud iste vrste, sud druge vrste;

g) ukoliko je u suprotnosti sa odredbama ovog zakona sud bazirao svoju odluku na nedozvoljivo raspoloženje stranki (član 3. stav 3);

h) koliko je u suprotnosti sa odredbama ovog zakona , sud doneo presudu zbog priznanja, neubeđenja, odsustva, odustajanja od tužbe ili bez vođenja glavne rasprave;

i) ukoliko nekoj od stranaka nezakonitim postupanjem a posebno ne davanjem mogućnosti za razmatranje stvari na sudu;

j) ukoliko je u suprotnosti sa odredbama ovog zakona , sud odbio zahtev stranke , da u postupku koristi svoj jezik i pismo, i da prati postupak na svom jeziku, tako da se zbog toga žali;

k) ukoliko je u postupku kao tužilac ili tuženi učestvovalo lice koje ne može biti stranka u postupku, ili ukoliko stranku koja je pravno lice nije zastupalo ovlašćeno lice, ili ukoliko stranku bez parnične sposobnosti nije zastupao zakonski zastupnik, odnosno zastupnik sa punomoćjem stranke nije imao potrebno ovlašćenje za vođenje postupka, ili za vršenje neke

radnje u postupku, ukoliko vođenje postupka odnosno vršenje posebnih radnji u postupku nije kasnije dozvoljeno;

l) ukoliko je odlučeno o zahtevu za koji se nastavlja postupak ili za koju je ranije doneta konačna presuda, ili od koje je tužilac odustao ili za koje je došlo do sudskog poravnania;

m) ukoliko je u suprotnosti sa zakonom izuzeta publika na glavnoj raspravi;

n) ukoliko presuda ima nedostataka zbog kojih se ne može ispitati a posebno ukoliko je dispozitiv presude nerazumljiv ili kontradiktoran, po sebi ili sa razlozima presude, ili ukoliko presuda nema uopšte razloga ili u njoj nisu uopšte navedeni razlozi odlučnih činjenica, ili su ti razlozi nejasni, ili kontradiktorni ili ukoliko o odlučnim činjenicama postoje protivurečnosti između onoga što se u razlogu presude navodi o sadržaju dokumenta ili zapisnika o podacima datim u postupku i samih tih dokumenata ili zapisnika;

o) ukoliko je presudom prevaziđen tužbeni zahtev.

Ocena prihvatljivosti zahteva

26. Sud prvo ocenjuje da li su podnosioci zahteva ispunili uslove prihvatljivosti koji su utvrđeni Ustavom, propisani Zakonom i dalje predviđeni Poslovníkom.

27. U tom smislu, Sud se prvo poziva na stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:

“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.

28. Sud dalje takođe razmatra da li su podnosioci zahteva ispunili uslove prihvatljivosti, kao što su propisani u Zakonu. U tom smislu, Sud se prvo poziva na članove 47. (Individualni zahtevi), 48. (Tačnost podneska) i 49. (Rokovi) Zakona, koji propisuju:

Član 47 (Individualni zahtevi)

“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva”.

Član 48
(Tačnost podneska)

"Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode sumu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori".

Član 49
(Rokovi)

„Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku...“.

29. Što se tiče ispunjenja ovih uslova, Sud smatra da su podnosioci zahteva ovlašćene strane, koji osporavaju akt javnog organa, odnosno presudu [Rev. br. 122/2018] od 28. oktobra 2019. godine Vrhovnog suda, nakon što su iscrpeli sva pravna sredstva propisana zakonom. Podnosioci zahteva su takođe naglasili osnovna prava i slobode za koje navode da su im povređena, u skladu sa uslovima člana 48. Zakona i podneli su zahtev u skladu sa rokovima propisanim u članu 49. Zakona.
30. Pored toga, Sud razmatra da li su podnosioci zahteva ispunili uslove prihvatljivosti propisane u stavu (2) pravila 39 (Kriterijum o prihvatljivosti) Poslovnika. Pravilo 39 (2) Poslovnika propisuje uslove na osnovu kojih Sud može da razmotri zahtev, uključujući uslov da zahtev ne bude očigledno neosnovan. Pravilo 39 (2) posebno propisuje:

Pravilo 39
(Kriterijum o prihvatljivosti)

"(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju".

31. Sud prvo ističe da gore navedeno pravilo, na osnovu sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP) i Suda, omogućava poslednje navedenom da proglašava zahteve neprihvatljivim iz razloga koji se odnose na meritum slučaja. Tačnije, na osnovu ovog pravila, Sud može proglasiti zahtev neprihvatljivim na osnovu i nakon ocene njegovog merituma, odnosno ako isti oceni da je sadržaj zahteva očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, kao što je definisano u stavu (2) pravila 39 Poslovnika.
32. Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i Suda, zahtev se može proglasiti neprihvatljivim kao „očigledno neosnovan“ u celini ili samo u odnosu na određeni navod koji zahtev može sadržati. S tim u vezi, tačnije je nazivati ih „očigledno neosnovanim navodima“. Poslednje navedeni se, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, mogu svrstati u četiri različite grupe: (i) navodi koji se kvalifikuju kao navodi „četvrtog stepena“; (ii) navodi kategorisani „odsustvom očigledne ili evidentne povrede“; (iii) navodi koji su „nepotkrepljeni ili neobrazloženi“; i na kraju, (iv) „konfuzni i nejasni“ navodi (vidi, tačnije, koncept neprihvatljivosti na osnovu zahteva ocenjenog kao „očigledno neosnovan“, i specifičnosti gore navedene četiri kategorije navoda kvalifikovani

kao „očigledno neosnovani“, Praktični vodič ESLJP-a o kriterijumima prihvatljivosti od 30. aprila 2020. godine; deo III. Neprihvatljivost zasnovana na meritumu; A. Očigledno neosnovani zahtevi, stavovi 275 do 304).

33. U smislu ocene prihvatljivosti zahteva, odnosno, ocenjujući da li je isti očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, Sud će se prvo podsetiti na suštinu slučaja sadržanu u ovom zahtevu i na odgovarajuće navode podnosioca zahteva, pri čijoj oceni će Sud primeniti standarde sudske prakse ESLJP-a, u skladu sa kojima je, prema članu 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, dužan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom.
34. U tom smislu, Sud prvo podseća da se okolnosti slučaja odnose na tužbeni zahtev podnosioca zahteva za naknadu materijalne i nematerijalne štete zbog smrti njihove maćehe u saobraćajnoj nesreći gde su odgovorni bili prvi tuženi - osiguravajuće društvo "Insig" i drugi tuženi - Kosovski biro osiguranja. Osnovni sud je delimično usvojio, kao osnovan, tužbeni zahtev podnosioca zahteva, obavezujući gore navedene tužene da podnosiocima zahteva zajedno nadoknade nematerijalnu i materijalnu štetu pretrpljenu usled povreda nastalih u saobraćajnoj nesreći, uključujući: I/a nematerijalnu štetu za duševnu bol zbog smrti člana porodice majke-maćehe i to: Hamzi Kaloshiju za smrt maćehe iznos od 5.000 €; Daimu Kaloshiju za smrt maćehe iznos od 5.000 € [...]. Postupajući po relevantnim žalbama, koje je potvrdio i Vrhovni sud, Apelacioni sud je odbio, kao neosnovan, tužbeni zahtev podnosioca zahteva, kojim su tražili da se obavežu tuženi da im nadoknade nematerijalnu štetu za duševnu bol za smrt člana porodice-maćehe.
35. Podnosioci zahteva osporavaju zaključke redovnih sudova pred Sudom i pokreću navode koji se u suštini odnose na proceduralne garancije zagarantovane članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a, naglašavajući da sudske odluke nisu bile obrazložene i da je pogrešno tumačen član 201. ZOO-a.
36. Što se tiče navoda podnosioca zahteva koji se odnose na odsustvo obrazloženja odluka Apelacionog suda i Vrhovnog suda u njihovom slučaju, Sud ističe da on već ima konsolidovanu praksu u vezi sa pravom na obrazloženu sudsku odluku zagarantovano članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a. Ova praksa se zasniva na sudskoj praksi ESLJP-a, uključujući, ali ne ograničavajući se na slučajeve: *Van de Hurk protiv Holandije*, presuda od 19. aprila 1994. godine; *Hiro Balani protiv Španije*, presuda od 9. decembra 1994. godine; *Higgins i drugi protiv Francuske*, presuda od 19. februara 1998. godine; *Garcia Ruiz protiv Španije*, presuda od 21. januara 1999. godine; *Hirvisaari protiv Finske*, presuda od 27. septembra 2001. godine; *Suominen protiv Finske*, presuda od 1. jula 2003. godine; *Buzescu protiv Rumunije*, presuda od 24. maja 2005. godine; *Pronina protiv Ukrajine*, presuda od 18. jula 2006. godine; i *Tatishvili protiv Rusije*, presuda od 22. februara 2007. godine. Pored toga, osnovna načela u pogledu prava na obrazloženu sudsku odluku su razrađena i u slučajevima Ustavnog suda, uključujući, ali ne ograničavajući se na slučajeve: KI97/16, sa podnosiocem zahteva: "IKK Classic", presuda od 9. januara 2018. godine; KI72/12, *Veton Berisha i Ilfete Haziri*, presuda od 17. decembra 2012. godine; KI22/16, *Naser*

Husaj, presuda od 9. juna 2017. godine; i KI143/16, Muharrem Blaku i drugi, rešenje o neprihvatljivosti od 13. juna 2018. godine.

37. U principu, sudska praksa ESLJP-a i Ustavnog suda ističu da pravo na pravično suđenje uključuje pravo na obrazloženu odluku i da sudovi moraju „dovoljno jasno navesti razloge na kojima su zasnovali svoju odluku“. Međutim, ova obaveza sudova se ne može shvatiti kao uslov za detaljan odgovor na svaki argument. Step en u kome se primenjuje obaveza obrazloženja može se razlikovati u zavisnosti od prirode odluke i treba ga utvrditi u smislu okolnosti slučaja. Treba obratiti pažnju na osnovne argumente podnosioca zahteva, a navedeni razlozi se moraju zasnivati na primenjivom zakonu (vidi, slučaj Suda: KI97/16, sa podnosiocem zahteva: *IKK Classic*, gore citiran, stav 45; vidi i slučaj ESLJP-a: *Hadjianastassiou protiv Grčke*, presuda od 16. decembra 1992. godine, stav 33).
38. U tom smislu, Sud će razraditi da li su navodi podnosioca zahteva o odsustvu obrazložene sudske odluke u vezi sa osporenim presudom u skladu sa proceduralnim garancijama sadržanim u članu 31. Ustava i članu 6. EKLJP-a.
39. Sud podseća da je u presudi [Ac. br. 1841/2013] Apelacionog suda, obrazložio sledeće: *“U vezi sa preinačenim delom pobijene presude kao u tački I. (jedan) odredbe, što se tiče nematerijalne štete o duševnim bolovima za smrt člana porodice, maćehe za tužioce Hamzi i Daim Kaloshi, Apelacioni sud, brinući po službenoj dužnosti, jer prvostepeni sud, utvrđujući na pravičan i potpun način činjenično stanje, pogrešno je primenio materijalno pravo čime je preinačio presudu u smislu odredbe člana 195. stav 1, tačka (e) vezano sa članom 201. stav 1, tačka (d) ZPP-a, jer nalazi da nema suštinskog kršenja odredbi parničnog postupka, činjenično stanje je pravično i potpuno utvrđeno, ali prema ovom utvrđenom činjeničnom stanju od prvostepenog suda, pogrešno je primenjeno materijalno pravo. Apelacioni sud je odlučio kao u tački 1 (jedan) odredbe ove presude preinačenjem presude prvostepenog suda za kategoriju nematerijalne štete, za smrt njihove pokojne maćehe, jer zasnivajući se na odredbu člana 201. ZPP-a [dodat naglasak: treba da bude ZOO], na jasan način određuje da za pravo osoba koji imaju pravo na naknadu u novcu u slučaju smrti: „ U slučaju smrti nekog lica, sud može im dosuditi njegovim članovima porodice za duhovne bolove (suprug, deca i roditelji) pravičnu naknadu u novcu za njihove duhovne bolove“, drugostepeni sud je odbio kao neosnovan, pošto se u konkretnom slučaju za tužitelje Hamzi i Daim Kaloshi, ne priznaje ova vrsta naknade prema gore navedenom članu. Po ovoj osnovi, sud imajući u vidu dobru sudsku praksu, za ovu vrstu štete je odlučio kao u tački jedan ove presude”.*
40. U skladu sa ovim argumentom, Sud ističe i obrazloženje osporene presude Vrhovnog suda, kojom je odbijen zahtev za reviziju podnosioca zahteva, na sledeći način: *„Apelacioni sud je pravilno primenio član 200.1 i 2 Zakona o obligacionim odnosima (ZOO), Službeni list SFRJ-a 29/78,39/85 i 45/89, koji propisuje da u slučaju smrti nekog lica, sud može dosuditi članovima njegove uže porodice (bračni drug, deca i roditelj) pravičnu novčanu naknadu za njihove duševne bolove. Ovaj sud smatra kao pravičnu odluku drugostepenog suda, pošto se u ovom slučaju, prema gore navedenom članu, za tužioce Hamzi i Daim Kaloshi ne priznaje ova vrsta naknade za duševnu bol zbog*

smrti njihove maćehe. Nije održiv navod u vezi sa pogrešnom primenom ovog člana, naglašavajući da im je pokojna Emine bila kao majka, koja se starala o njima od ranog detinjstva i od tada su stvorili jaku emotivnu vezu, a oni kao maloletni nisu upoznali svoju majku, međutim, sada pokojnu Emine su zvali majkom, zato što ne postoji zakonska odredba kojom bi se priznalo pravo pastoraka bez obzira na njihovu emotivnu vezu. Neosnovan je takođe navod u reviziji u vezi sa članovima 295. i 296. Zakona Kosova o porodici (ZKP), koji regulišu obaveze pastoraka prema maćehi, obaveze koje daju finansijsko izdržavanje, međutim, ove odredbe se ne odnose na nematerijalnu naknadu za koju se primenjuju odredbe Zakona o obligacionim odnosima, a koji ne propisuje tako nešto. Što se tiče gore navedenog, tužbeni zahtev tužilaca Hamzi i Daim Kaloshi u vezi sa nematerijalnom naknadom u smislu duševne boli zbog smrti maćehe ostaje neosnovan“.

41. Na osnovu gore navedenog, Sud ističe da član 31. Ustava i član 6. EKLJP-a obavezuju sudove da navedu razloge za svoje odluke, ali to ne podrazumeva iscrpan odgovor na svaki navod i argument strana (vidi, slučajeve ESLJP-a: *Van de Hurk protiv Holandije*, zahtev br. 16034/90, presuda od 19. aprila 1994. godine, stav 61; *García Ruiz protiv Španije* [VV], gore citiran, stav 26; *Jahnke i Lenoble protiv Francuske*, zahtev br. 40490/98, odluka o uklanjanju zahteva sa liste od 29. avgusta 2000. godine; *Perez protiv Francuske* [VV], zahtev br. 47287/99, presuda od 12. februara 2004. godine, stav 81). Ovaj stav je dosledno zauzimao Ustavni sud (vidi, slučajeve Suda: KI06/17, gore citiran, stav 38; KI122/16, gore citiran, stav 58; i KI49/19, gore citiran, stav 49).
42. Shodno tome, Sud smatra da su redovni sudovi ispunili svoje ustavne obaveze da navedu dovoljno zakonsko obrazloženje u vezi sa zahtevima i navodima podnosilaca zahteva vezano sa pravilnom primenom člana 201. ZOO-a. Shodno tome, Sud smatra da su podnosioci zahteva iskoristili svoje pravo da dobiju obrazloženu sudsku odluku u skladu sa članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a.
43. Što se tiče navoda podnosilaca zahteva da je Vrhovni sud pogrešno tumačio zakon, Sud podseća da, u principu, pitanja koja se odnose na utvrđivanje činjenica u sudskim postupcima i tumačenje zakona, spadaju u nadležnost redovnih sudova. Sud je dosledno ponavljao da nije njegova dužnost da se bavi greškama u činjenicama ili zakonu za koje se navodi da su ih počinili redovni sudovi (zakonitost), osim i u meri u kojoj su te greške mogle povrediti prava i slobode zaštićene Ustavom (ustavnost). Sam Sud ne može oceniti zakon koji je doveo dotle redovni sud da usvoji jednu umesto neke druge odluke. U suprotnom, Sud bi postupao kao sud „četvrtog stepena“, što bi rezultiralo prevazilaženjem granica postavljenim u njegovoj nadležnosti. Zapravo, uloga je redovnih sudova da tumače i primenjuju relevantna pravila procesnog i materijalnog prava (vidi, slučajeve Suda: KI198/18, sa podnosiocem zahteva: *Osman Mazreku*, rešenje o neprihvatljivosti od 18. februara 2020. godine, stav 76; KI122/16, sa podnosiocem zahteva: *Riza Dembogaj*, presuda od 6. juna 2018. godine, stav 57; KI70/11, sa podnosiocima zahteva: *Faik Hima, Magbule Hima i Besart Hima*, rešenje o neprihvatljivosti od 16. decembra 2011. godine; i KI06/17, sa podnosiocima zahteva: *L.G. i petoro drugih*, rešenje o neprihvatljivosti od 25. oktobra 2016. godine, stav 37; vidi, takođe slučaj

ESLJP-a: *García Ruiz protiv Španije*, zahtev br. 30544/96, presuda od 21. januara 1999. godine, stav 28).

44. U takvim okolnostima, uzimajući u obzir navode podnosioca zahteva i činjenice koje su oni izneli, kao i gore razrađena obrazloženja Apelacionog suda i Vrhovnog suda, Sud smatra da podnosioci zahteva nisu dokazali i dovoljno potkrepili svoj navod da su redovni sudovi možda očigledno pogrešno primenili zakon, što je rezultiralo proizvoljnim ili očigledno neobrazloženim zaključcima za podnosioca zahteva. Shodno tome, njihovi navodi o pogrešnom tumačenju i pogrešnoj primeni primenjivog zakona kvalifikuju se kao navodi koji spadaju u kategoriju „četrtog stepena“ i kao takvi odražavaju navode na nivou zakonitosti i nisu argumentovani na nivou ustavnosti. Shodno tome, ovi navodi podnosioca zahteva su očigledno neosnovani na ustavnim osnovama, kao što je propisano u stavu (2) pravila 39 Poslovnika.
45. Sud podseća da podnosioci zahteva takođe navode povredu člana 54. Ustava. Što se tiče ovih navoda, Sud podseća da on već ima vrlo konsolidovanu praksu kroz koju je dosledno isticao da samo pominjanje člana Ustava, bez jasnog i adekvatnog obrazloženja kako je to pravo povređeno, nije dovoljno da se pokrene obrazloženi ustavni zahtev i pokrene sistem zaštite predviđen Ustavom i Ustavnim sudom (vidi, *mutatis mutandis*, slučajeve Suda: KI02/18, sa podnosiocem zahteva: *Vlada Republike Kosovo [Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja]*, rešenje o neprihvatljivosti od 20. juna 2019. godine, stav 36; i KI95/19, sa podnosiocem zahteva: *Ruzhdi Bejta*, rešenje o neprihvatljivosti od 8. oktobra 2019. godine, stavovi 30-31).
46. U okolnostima ovog slučaja, podnosioci zahteva, osim što se pozivaju na gore navedeni član Ustava i pored formulacije navoda uopšteno, nisu jasno i adekvatno argumentovali kako je ovaj član mogao biti povređen osporenim presudom. Stoga, Sud smatra da navodi podnosioca zahteva o povredi člana 54. Ustava spadaju u kategoriju „nepokrepljenih ili neobrazloženih“ navoda i kao takvi, očigledno su neosnovani na ustavnim osnovama, kao što je propisano u stavu (2) pravila 39 Poslovnika.
47. Kao rezime, Sud smatra da je zahtev podnosioca očigledno neosnovan, na ustavnim osnovama, i proglašava se neprihvatljiv, u skladu sa stavom 7, člana 113. Ustava i pravilom 39 (2) Poslovnika.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud Republike Kosovo, u skladu sa članom 113.1 i 113.7 Ustava, članom 20. Zakona i pravilima 39 (2) i 59 (2) Poslovnika, dana 5. maja 2021. godine, jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama;
- III. DA OBJAVI ovo rešenje u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona; i
- IV. Ovo rešenje stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Safet Hoxha

Predsednica Ustavnog suda

Arta Rama-Hajrizi